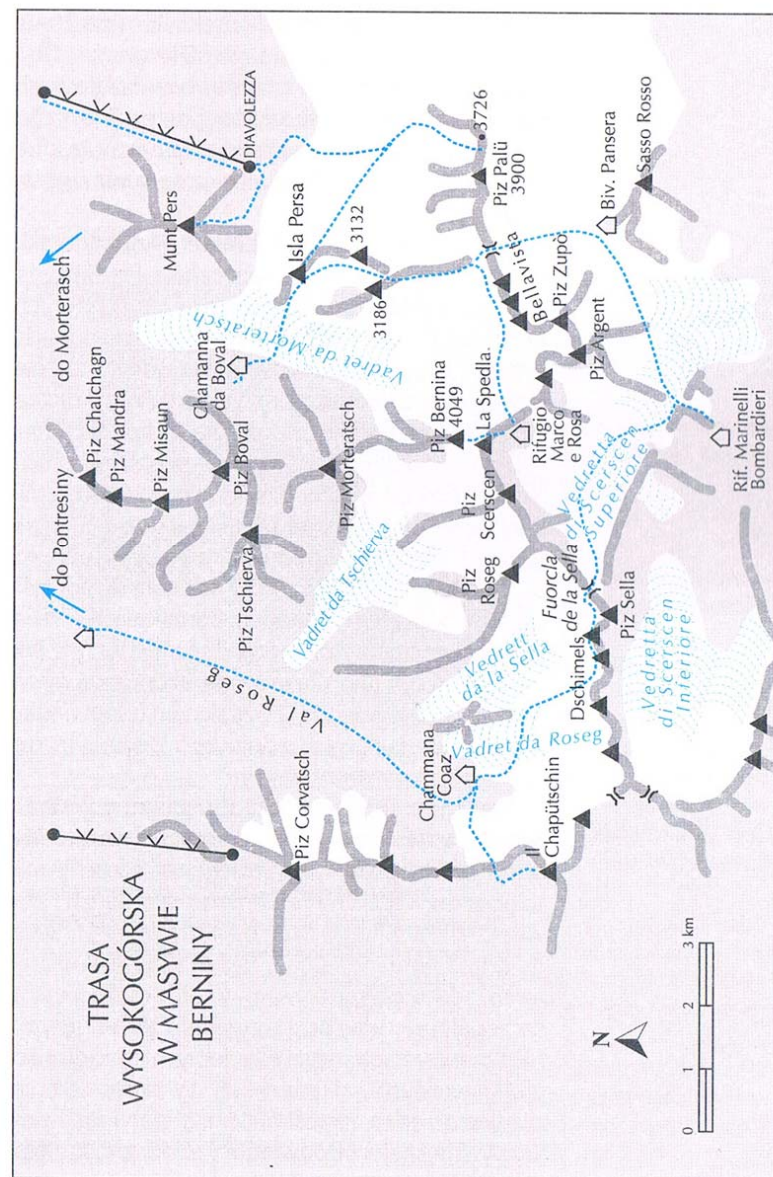
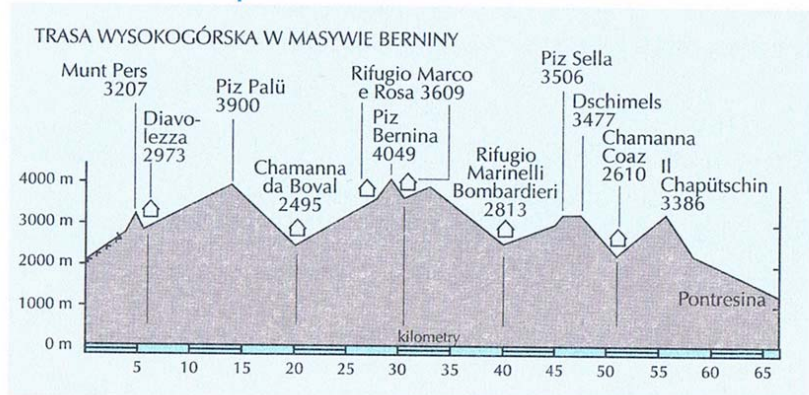

TRASA WYSOKOGÓRSKA W MASYWIE BERNINY

Ukryte w pd.-wsch. Szwajcarii, spektakularne grzbiety Masywu Berniny tworzą naturalną granicę między Włochami i Szwajcarią. Od dawna rejon ten niczym magnes przyciąga alpinistów, tym bardziej, że Piz Bernina, 4049 m, to najbardziej na wsch. wysunięty alpejski czterotysięcznik. Masyw jest prawdziwym klejnotem Górnej Engadyny (Oberengadin) — doliny pełnej skarbów, zarówno naturalnych, jak i stworzonych przez człowieka. Są tu góry, lodowce, jeziora, a także prawdziwe cuda architektury. Kanton Gryzonja (Graubünden) to główny obszar występowania w mowie języka romansz — czwartego języka urzędowego Szwajcarii. Obecnie posługuje się nim ok. 48 000 osób.

Zamiast zatrzymywać się w St. Moritz, na bazę startową lepiej wybrać miejscowość Pontresina, która również oferuje wszystko, co potrzebne: zakwaterowanie, banki, supermarkety i sklepy ze sprzętem. Jeśli marzy nam się cisza i spokój, możemy zatrzymać się w Ospizio Bernina — hotelu/schronisku znajdującym się tuż przed przeł.

Passo del Bernina lub w hotelu Bernina Haus nieopodal stacji kolejki linowej Diavolezza. Oba znajdują się niedaleko przystanków kolejowych na linii do Tirano obsługiwanej przez Rhätische Bahn (RhB). W obu też czekają na nas wygodne pokoje i wieloosobowe sale oraz nadzwyczaj dobre restauracje.

Generalnie trasa ma charakter wysokogórski. Oprócz zdobycia czterotysięcznika Piz Bernina wchodzimy na liczne przełęcze i szczyty, których wysokość przekracza 3500 m. Większość podejść prowadzi stromymi zboczami, w trudnym terenie lodowcowym, jednak tylko niektóre z nich można uznać za szczególnie długie. Na trasie czeka nas również kilka długich zjazdów — większość z nich ze stromymi odcinkami. Niejednokrotnie będziemy zmuszeni kluczyć wśród szczelin, a gdzieniegdzie również wśród lodospadów. Prawdą jest również to, że ledwie na kilka szczytów uda nam się podejść do samego końca na nartach. Zdobycie ich będzie zwykle wymagało użycia liny, czekana i raków. Tak więc rejon ten jawi się jako *par excellence* teren narciarsko-alpinistyczny. Powinien on odpowiadać narciarzom turowym zdolnym i gotowym do stawienia czoła wyzwaniom.

Trasa jest trudna z wielu względów, jednak przede wszystkim wymaga dobrych warunków śnieżnych i pogodowych. Szczególne znaczenie ma to podczas wejścia na Piz Bernina przez Buuch i trawers ze schr. Rifugio Marco e Rosa przez La Sella do schr. Chamanna Coaz. Jest to skomplikowany teren lodowcowy, który sam w sobie może nie jest szczególnie trudny pod względem technicznym, niemniej wymaga naprawdę dobrych umiejętności alpinistycznych i narciarskich. W takim terenie pierwszorzędne znaczenie mają stabilność pokrywy śnieżnej i odpowiednia widoczność. Jeśli

będziemy mieli szczęście do pogody, wędrówka łącząca w sobie zarówno wymagające wejścia na fantastyczne szczyty jak i niezapomniane, długie zjazdy przyniesie nam wiele satysfakcji. Wszystko to zaś na trasie odkrywającej Masyw Berniny w każdym jego szczególe.

INFORMACJE PODSTAWOWE

Początek trasy:	Stacja kolei linowej Diavolezza w dolinie Val Bernina, między miejscowością Pontresina a przeł. Passo del Bernina.
Koniec trasy:	Pontresina w dol. Val Bernina
Czas przejścia:	6 dni
Położenie:	Pd. część Górnej Engadyny w pd.-wsch. Szwajcarii, w kantonie Gryzonia, przy granicy szwajcarsko-włoskiej. W pobliżu znajdują się znane kurorty Pontresina i St. Moritz.
Stopień trudności:	BSA. PD.
Najdogodniejszy okres:	Od marca do połowy maja. Jest to trasa w przeważającej mierze wysokogórska i lodowcowa, dlatego przez długi czas panują tu dobre warunki śnieżne.
Zakwaterowanie i wyżywienie:	Możliwości zakwaterowania w Pontresinie jest wiele — odpowiednich na każdy gust i każdą kieszeń — od luksusowych hoteli po ośrodek narciarski Nordic z noclegami w standardzie schroniska młodzieżowego. Można też wybrać zlokalizowane w bardziej odludnej okolicy, a przy tym niemniej komfortowe hotele Ospizio Bernina nieopodal przeł. Passo del Bernina lub Berninhaus naprzeciwko stacji kolejowej Bernina Suot. Pontresina to dość duża miejscowość z pełną infrastrukturą handlowo-usługową.
Dojazd:	Między Zurychem a Samedan kursują pociągi pośpieszne. Z Samedan koleją Rhätische Bahn (RhB) dojedziemy do Pontresiny, Bernina Suot i Ospizio Bernina. Transport zapewniają również autobusy Postbus, które jeżdżą między miasteczkami i wioskami Górnej Engadyny.
Mapy:	Szwajcarska mapa topograficzna (seria brązowa), 1:25 000: 1277 Piz Bernina. Szwajcarska mapa topograficzna (seria zielona), 1:50 000: 268 Julierpass. Mapa narciarska Swisstopo (seria niebieska — Skitourenkarte), 1:50 000: 268 S Julierpass.

PODSUMOWANIE TRASY

Etap 1: schr./hotel Diavolezza, 2973 m – Munt Pers, 3207 m

Etap 2: schr./hotel Diavolezza, 2973 m – Piz Palü, 3900 m – schr. Chamanna da Boval, 2495 m

Etap 3: schr. Chamanna da Boval, 2495 m – Piz Bernina, 4049 m – schr. Rifugio Marco e Rosa, 3609 m

Etap 4: schr. Rifugio Marco e Rosa, 3609 m – Bellavista (wierzchołek wsch.), 3799 m – schr. Rifugio Marinelli Bombardieri, 2813 m

Etap 5: schr. Rifugio Marinelli Bombardieri, 2813 m – przeł. Fuorcla da la Sella, 3265 m – Piz Sella, 3506 m – Dschimels, 3477 m – schr. Chamanna Coaz, 2610 m

Etap 6: schr. Chamanna Coaz, 2610 m – Il Chäpütschin, 3386 m – Pontresina, ok. 1800 m

PRZEBIEG TRASY**Etap 1**

Schr./hotel Diavolezza, 2973 m – szczyt Munt Pers, 3207 m

Suma podejść:	234 m
Suma zejść:	234 m do schr. Diavolezza lub 1311 m do zabudowań Morteratsch
Stopień trudności:	SAM. F.
Przeważająca ekspozycja:	pd.
Czas:	1½–2 godz. podejścia

Niewymagający początek trasy, który z łatwością możemy połączyć z dniem jazdy poza szlakami lub po nartostradach Diavolezza. Czas ten z pewnością pomoże nam w aklimatyzacji i da okazję do zapoznania się z warunkami śnieżnymi. Będziemy

również mieć okazję do podziwiania całego grzbietu granicznego, od Piz Palü po Piz Bernina i dalej.

Górna stacja kolejki linowej Diavolezza jest zarazem schroniskiem, w którym możemy zatrzymać się na noc. Takie rozwiązanie da nam możliwość wczesnego wyjścia na Piz Palü drugiego dnia wędrówki. Stacja oferuje dobre jedzenie i wygodne noclegi w standardzie schroniska górskiego, jednak na atmosferę prawdziwego alpejskiego schroniska nie mamy tu co liczyć.

Wbrew pozorom wczesne wyjście na Munt Pers nie będzie konieczne. Mimo że zbocze, którym będziemy podchodzić ma ekspozycję pd., lepiej jest, zwłaszcza po mroźnej i bezchmurnej nocy, poczekać aż śnieg nieco zmięknie. Dlatego nie musimy się śpieszyć, by zdążyć na pierwszą kolejkę. Jeśli chcemy wydłużyć zjazd, powinniśmy zjechać aż do Morteratsch i, korzystając z pociągu oraz kolejki, wrócić na Diavolezza nieco później. Będzie to z pewnością cudowny dzień na świeżym powietrzu i dobra zaprawa dla tych, którzy wolą trzymać się z dala od wyrakowanych nartostrad.

Ze stacji kolejki jedziemy kawałek (100 m) nartostradą odchodzącą na pd.-wsch. w stronę Piz Trovat, a następnie skręcamy ostro w prawo. Zjeżdżamy kawałek, po czym skręcamy na zach.-pn.-zach. i trawersujemy łagodnie w dół w stronę pd. zboczy Munt Pers, na wysokość ok. 2850 m. Pd. ściana ma kształt trójkątnej niecki zamkniętej między dwiema słabo wykształconymi graniami. Szlak podejścia prowadzi przez tę nieckę serią zakosów pod górę. Bez większych trudności docieramy do samego wierzchołka.

Jeśli zamierzamy zostać na noc w schr. Diavolezza, możemy wrócić drogą podejścia lub zjechać niżej aż do moreny bocznej lod. Vadret Pers i stamtąd podejść z powrotem do stacji kolejki.

Wariant zjazdu do Morteratsch, 1896 m

Przed nami zjazd niczym doliną Vallée Blanche, tyle że nie na *Haute Route*, lecz w Masywie Berniny. I choć ten pierwszorzędny szlak wiedzie w dół lodowcem, w szczycie sezonu możemy odnieść wrażenie, jakbyśmy jechali źle wyatrakowaną nartostradą. Nie zapominajmy jednak, że to jest lodowiec i weźmy pod uwagę niebezpieczeństwo szczelin.

Droga normalna wiedzie na skraj lod. Vadret Pers do punktu wysokościowego 2746 m. Z tego miejsca trawersujemy lodowiec po skosie i wychodzimy na wzniesienie Isla Persa po przeciwległej stronie. Następnie skręcamy na zach. i zjeżdżamy zach. ścianą tej wyspy skalnej. W ten sposób powinniśmy wyjechać na lod. Vadret da Morteratsch na wprost schr. Chamanna da Boval, znajdującego się po drugiej stronie lodowca. Bywają lata, kiedy możliwy jest zjazd lewym brzegiem lodowca na półkę między Isla Persa a lodospadem Vadret Pers.

Po wyjściu na lod. Vadret da Morteratsch szlak prowadzi nas przez środek w kierunku lewego brzegu i dalej aż do czoła lodowca. Zjeżdżamy stromym zboczem, opuszczamy lodowiec i dalej już ścieżką, pomagając sobie od czasu do czasu kijkami, dochodzimy do stacji kolejowej i kawiarni w Morteratsch. Stąd regularnie odchodzą pociągi do przystanku znajdującego się tuż poniżej dolnej stacji kolejki Diavolezza.

Etap 2

Schr./hotel Diavolezza, 2973 m – Piz Palü, 3900 m
– schr. Chamanna da Boval, 2495 m

Suma podejść:	753 m do siodła, 927 m do szczytu
Suma zejść:	1231 m z siodła, 1405 m ze szczytu
Stopień trudności:	BSA. PD+.
Przeważająca ekspozycja:	pn.
Czas:	4–5 godz. podejścia

Piz Palü to wspaniała góra uwieczniona w filmach i literaturze. Oglądana z górnej stacji kolejki Diavolezza jest niesamowita. Trzy filary wysokiej na 900 m północnej ściany tego szczytu to doskonałe miejsce do letniej wspinaczki. Zaskakujący jest fakt, że choć wsch. wierzchołek Piz Palü został po raz pierwszy zdobyty w 1835 r., jego wyższy, zachodni wierzchołek pozostał niezdobyty aż do 1866 r.

Normalna droga turowa daje nam możliwość przeżycia wspaniałej przygody. Prowadzi ona przez siodło znajdujące się na krańcu ciągnącej się na wsch. grani szczytowej, powyżej punktu wysokościowego 3726 m. W szczycie sezonu, zwłaszcza w weekendy, jest to popularne miejsce wycieczek. Należy zwrócić uwagę, że piesze podejście ze wspomnianego siodła na główny wierzchołek może być trudne i że wymaga ono bardzo dobrych warunków śnieżnych na wąskiej, eksponowanej i często przykrytej nawisami grani. Większość narciarzy zawraca po dojściu do przełęczy i nie wchodzi na sam szczyt — wszystko zależy od warunków, sprawności fizycznej i odwagi. Zresztą podejście, choćby tylko na siodło, gwarantuje wspaniałe przeżycia oraz nagrodę w postaci długiego, pełnego wrażeń zjazdu. Zjazd ten prowadzi przez początkowo trudny obszar spękanego lodowca, do schr. Chamanna da Boval. ►

Z górnej stacji Diavolezza schodzimy dość stromym zboczem na pd., by wyjść na lod. Vadret Pers mniej więcej na wysokości 2800 m, blisko podnóża Piz Trovat. Następnie podchodzimy łagodnie na pd., trzymając się na zach. od punktu wysokościowego 2863 m. Zataczamy szeroki łuk na wsch. i wchodzimy na strome, poprzecinane szczelinami zbocza, które prowadzą na siodło na wsch. krańcu grani szczytowej Piz Palü, powyżej punktu wysokościowego 3726 m. Większość grup kończy w tym miejscu i zjeżdża z powrotem.

Przy dobrych warunkach możliwe jest podejście stromo pod górę na wierzchołek wschodni, 3882 m. Stąd przechodzimy wąską, czasem przykrytą nawisami granią do głównego wierzchołka, 3900 m. Grań często pokonują ekipy podążające do schr. Rifugio Marinelli Bombardieri po włoskiej

Diavolezza

Nie wszystkie grupy planujące podejście do schr. Rifugio Marco e Rosa przez grań Fortezza muszą zjeżdżać do schr. Boval. Zamiast tego można wrócić na drugą noc do schr./hotelu Diavolezza i stamtąd wyjść na grań Fortezza, oszczędzając w ten sposób ponad godzinę podejścia następnego dnia.

186 Trasa Wysokogórska w Masywie Berniny

Inne szczyty w pobliżu schr. Boval

To popularne i świetnie zlokalizowane schronisko nadaje się doskonale na bazę wypadową na inne szczyty, te wysokie i te nieco niższe. Oprócz oczywistego celu, jakim jest **Piz Bernina**, możemy się stąd również wybrać na takie wierzchołki jak **Piz Chalchagn**, 3154 m, **Piz Mandra**, 3091 m, **Piz Misaun**, 3250 m i **Piz Tschierva**, 3546 m. Na pewno warto na nie zwrócić uwagę, jeśli podejście na wyższe szczyty okaże się zbyt trudne.

stronie masywu lub do schr. Rifugio Marco e Rosa po stronie szwajcarskiej.

Z przełęczy zjeżdżamy stromym lodowcem do miejsca położonego na zach. od punktu wysokościowego 3011 m, po czym kierujemy się na pn.-zach. przez lod. Vadret Pers w stronę ostrogi Isla Persa. W sezonie narciarskim na jej płaskim wierzchołku często otwierana jest budka z przekąskami i napojami. Zjeżdżamy zach. zboczem ostrogi na morenę boczną lod. Vadret da Morteratsch. Docieramy do niej w punkcie wysokościowym 2471 m. Trawersujemy na drugą stronę lodowca i skręcamy na pn.-pn.-zach. Pokonawszy morenę boczną po zach. stronie lodowca, kierujemy się na pn. do schr. Chamanna da Boval, 2495 m. ◀

Etap 3

Schr. Chamanna da Boval, 2495 m – Piz Bernina, 4049 m – schr. Rifugio Marco e Rosa, 3609 m

Suma podejść:	1554 m
Suma zejść:	440 m
Stopień trudności:	BSA. PD.
Przeważająca ekspozycja:	pn., pd.
Czas:	6–8 godz.

Piz Bernina to najwyższy szczyt masywu, a zarazem najbardziej na wsch. wysunięty alpejski czterotysięcznik. Cieszy się ogromną popularnością wśród wspinaczy jako przepiękna góra, której lodowe ściany oraz kręte granie stwarzają wspaniałe warunki do uprawiania alpinizmu. Grań północna — Biancogrät — jest jedną najpiękniejszych i najczęściej fotografowanych dróg tej klasy w Alpach. Pierwszy raz została ona pokonana w 1929 r. Najczęściej wybierana przez narciarzy

turowych droga podejścia przebiega Spallagrat, czyli granią pd.-wsch., przebytą po raz pierwszy w roku 1866. Drogę tę pokonujemy zazwyczaj pieszo, rozpoczynając tuż powyżej schr. Rifugio Marco e Rosa.

Wejście na Piz Bernina jest bez wątpienia punktem kulminacyjnym tej trasy. Niestety droga podejścia widziana ze schr. Chamanna da Boval może zniechęcać. Na pewno jest ona trudna i wymaga dobrej pogody oraz stabilnych warunków śnieżnych. Jest jednak droga całego włożonego w nią wysiłku.

Na ogromny lodowy taras znajdujący się poniżej pn. ściany grzbietu Bellavista możemy dostać się na dwa sposoby.

Grań Fortezza: Jest to skalny grzbiet oddzielający lodowiec schodzący z Piz Palü od lod. Vadret da Morteratsch — tędy biegnie normalna droga letnia. Wiosną stanowi ona bezpieczną alternatywę dla drogi przez lodowiec, w razie gdyby panujące na nim warunki nie były odpowiednie. Z Fortezzy

Schr. Chamanna da Boval ze szczytem Piz Bernina oraz wyraźną linią grani Biancogrät w tle.

rociąga się wspaniały widok na lodowe ściany Piz Palü i Piz Bernina.

Ze schr. Chamanna da Boval na powrót przekraczamy lod. Vadret da Morteratsch i podchodzimy stromym zboczem ostrogi Isla Persa do punktu wysokościowego 2720 m. Lodowcem Vadret da la Fortezza wspinamy się w kierunku pd. w stronę punktu wysokościowego 3132 m. Z uwagi na występujące w tym rejonie szczeliny trzymamy się jego wsch. strony (blisko grani Chamuotschs). Mijamy punkt wysokościowy 3186 m i podchodzimy dalej główną granią aż do miejsca, w którym będziemy musieli zdjąć narty. Kontynuujemy pieszo wzdłuż poszarpanej skalnej grani, pokonując kilka odcinków o stopniu trudności II. Podczas tej wspinaczki korzystamy z liny i raków.

Po pokonaniu trudnego i skalistego środkowego odcinka grani dochodzimy do miejsca, w którym grzbiet się rozszerza, a my możemy kontynuować podejście na nartach na pd., w kierunku przeł. Fuorcla Bellavista. Przeszedłszy kawałek, skręcamy na pd.-zach. poniżej pn. ściany Bellavista i trawersujemy wyraźnie widoczny taras. Na jego zach. krańcu, poniżej najwyższego wierzchołka Bellavista, 3922 m, szlak skręca na zach. i łagodnym trawersem opada w stronę przeł. Fuorcla Crast'Agüzza. Schr. Rifugio Marco e Rosa, 3609 m, stoi wysoko na skałach po włoskiej stronie, 300 m na zach. od przeł. Fuorcla Crast'Agüzza, u stóp grani Spallagrat prowadzącej na szczyt Piz Bernina. Tak naprawdę znajdują się tu dwa schroniska: stare, drewniane i nowe, z dachem i ścianami pokrytymi blachą. Jeśli w nowym nie ma gospodarza, otwarte jest to stare. Przy złej widoczności możemy mieć pewne trudności ze zlokalizowaniem go.

Lodowiec Vadret da Morteratsch: pokonanie prawdziwego labiryntu jakim jest lodospad Buuch

to zadanie niełatwe. Szlak przezeń prowadzący znacząco zmienia się z roku na rok. Miejscami lodowiec na tym odcinku bywa bardzo stromy, trzeba uważać na seraki i szczeliny. Dobrze jest na miejscu zasięgnąć języka, żeby dowiedzieć się jakie warunki panują aktualnie na lodowcu. Dobrym pomysłem będzie zapytanie o to gospodarza w schr. Chamanna da Boval. Z tegoż schroniska możemy również sami przyrzeć się, którądy biegnie droga. Zróbmy to po południu w dniu poprzedzającym wymarsz, bowiem pierwszy odcinek będziemy musieli pokonać wcześniej rano. W tym przypadku rekonesans przeprowadzony „na miejscu” będzie niezwykle pomocny.

Normalna droga przez lod. Vadret da Morteratsch wiedzie trawersem w stronę jego prawego brzegu (patrzac w dół), w okolice punktu wysokościowego 2627 m, poniżej skalistej grani Fortezza. Z tego miejsca rozpoczynamy strome podejście na pd.-pd.-wsch., pomiędzy Fortezzą a punktem wysokościowym 3087 m (wyspa skalna).

Kiedyś możliwe było bezpośrednie podejście ścianą Foura wprost na taras Bellavista, tuż poniżej przeł. Fuorcla Bellavista. Jednak w ostatnich latach seraki na ścianie stały się zbyt niebezpieczne. Na szwajcarskich mapach dla narciarzy (seria niebieska) szlak ten nadal jest zaznaczany.

Obecnie przy dobrych warunkach droga powyżej punktu 3087 m odbija na pd.-zach., prowadząc niemal poziomo w stronę skalnego grzebienia pośrodku lod. Morteratsch. Tutaj skręcamy ostro na pd.-wsch. i podchodzimy stromym jęzorem lodowca aż do punktu 3235 m na szczycie wspomnianego grzebienia. Dalej powinniśmy mieć możliwość skręcenia na pd.-zach. w stronę Crast'Agüzza i tym samym przejścia na zach. kraniec tarasu Bellavista, a następnie podejścia w stronę

przeł. Fuorcla Crast' Agüzza i schr. Marco e Rosa. Ze względu na swoją lokalizację schronisko bywa zimne, ale położone jest w miejscu naprawdę spektakularnym, z przepięknym widokiem na szczyt Monte Disgrazia oraz wyraźnie rysującymi się na linii nieba wierzchołkami łańcucha Bergell (wł. Bregaglia).

Wejście na Piz Bernina granią Spallagrat

La Spalla (La Spedla), 4020 m, to poboczny skalny szczyt położony na niemal poziomej grani opadającej na pd. z głównego wierzchołka Piz Bernina. Trasa naszego podejścia wiedzie właśnie tędy.

Suma podejść: 452 m

Suma zejść: 452 m

Stopień trudności: PD+

Przeważająca ekspozycja: pd., pd.-wsch.

Czas: 2 godz. ze schroniska

Opadająca z wierzchołka La Spalla grań rozwidla się i stanowi naturalną granicę między Włochami i Szwajcarią. Ramię pd.-zach. prowadzi na Piz Scerscen, 3971 m, natomiast grań główna, czyli ramię pd.-wsch., opada w kierunku przeł. Fuorcla Crast' Agüzza.

Podejście ze schr. Rifugio Marco e Rosa wiedzie stopniowo coraz bardziej stromym śnieżnym zboczem do przełęczki na grani pd.-wsch. — Spallagrat. Jeśli nie zostawiliśmy nart w schronisku, możemy je zostawić właśnie tutaj. Przy gorszych warunkach śnieżnych będziemy mogli wejść na La Spalla, pokonując stromy skalny stopień pd.-wsch. grani. Po drodze znajdziemy kilka punktów asekuracyjnych, zamocowaną na stałe linę oraz stalowe słupki. Z powrotem odcinek ten możemy pokonać, zjeżdżając na linie. Jeśli zbocze po naszej prawej stronie pokrywa gruba warstwa śniegu, możemy przetraversować je, omijając tym samym skalny stopień na grani i wyjść prosto na wierzchołek La Spalla. Ze szczytu przepiękna, choć silnie eksponowana grań wiedzie na główny, skalisty wierzchołek Piz Bernina. Często będziemy mieli też możliwość wyboru innego wariantu, prowadzącego z przełęczki, trawersem w poprzek stromego ośnieżonego zbocza, bezpośrednio na Piz Bernina. Jest to może mniej satysfakcjonująca, ale krótsza, a przy dobrych warunkach również łatwiejsza droga. Do schroniska wracamy drogą podejścia.

Etap 4

Schr. Rifugio Marco e Rosa, 3609 m – Bellavista, 3799 m – schr. Rifugio Marinelli Bombardieri, 2813 m

Suma podejść: 190 m

Suma zejść: 986 m

Stopień trudności: BSA. PD.

Przeważająca ekspozycja: pn., pd., pd.-zach.

Czas: 4–5 godz.

Grupa szczytów Bellavista, piękna sama w sobie, jest też świetnym punktem widokowym. Z połowanego, długiego na kilometr grzbietu, we wszystkie strony świata rozpościerają się wspaniałe widoki. Sama grań jest wąska i eksponowana, tak że czasem tworzą się na niej całkiem spore nawisy śnieżne. Z czterech wyróżniających się wierzchołków najwyższym (3922 m) jest ten wysunięty najbardziej na zachód. W sezonie narciarskim,

Podejście stromym zboczem na wierzchołek Piz Bernina – wariant z ominięciem grani Spallagrat.

zależnie od warunków, najbezpieczniejszy do zdobycia będzie jednak wierzchołek wschodni, 3799 m, na który najłatwiej dostać się z przeł. Fuorcla Bellavista, 3688 m.

Ze schroniska wracamy tarasem poniżej grzbietu Bellavista w stronę przeł. Fuorcla Bellavista. Przed ośnieżoną granią łączącą grzbiet Fortezza z przełęczą skręcamy na pd. i podchodzimy śnieżną doliną między dwoma najbardziej na wsch. wysuniętymi wierzchołkami, 3888 m i 3799 m. Bez większych trudności wychodzimy na grani szczytową, po czym skręcamy w lewo i kontynuujemy podejście na wierzchołek, punkt wysokościowy 3799 m.

Ruszając w dalszą drogę, schodzimy na przeł. Fuorcla Bellavista położoną na granicy szwajcarsko-włoskiej, między grupą Bellavista a Piz Palü. Stąd zjeżdżamy na pd. szerokimi stokami Altipiano di Fellaia — rozległego pola lodowego pokrywającego pd. ściany Bellavista i Piz Palü. Bez trudu dojeżdżamy do przeł. Passo di Sasso Rosso, 3504 m. Punktem orientacyjnym jest dla nas zawieszony wysoko Bivacco Pansera, 3549 m. Ten maleńki schron (cztery łóżka) znajduje się na pn.-zach. grani Sasso Rosso, ok. 350 m na pd. od przeł. Passo di Sasso Rosso, będącej kluczowym punktem naszej wędrówki do schr. Rif. Marinelli Bombardieri.

Na przełęczy zalegający na równi Altipiano lód ściśnięty jest pomiędzy pd.-wsch. granią Piz Zupò a Sasso Rosso. Na pewnym odcinku teren opada stromo, a na lodowcu tworzą się szczeliny. Trzymając się blisko skał Sasso Rosso trawersujemy zbocze po pd. stronie przełęczy. Zjeżdżamy na pd.-zach., kierując się w stronę podnóża pd. grani szczytu Piz Argient (punkt wysokościowy 3213 m).

Kontynuujemy, trawersując łagodnie na zach.-pd.-zach. przez lod. Vedretta di Fellaia spływający

z doliny ograniczonej niemal idealnym półkolem, które tworzą pd.-zach. grań oraz ściana Piz Argient, 3945 m. Kierujemy się na przełęcz poniżej punktu wysokościowego 3267 m — wierzchołka kończącego wyżej wspomnianą grani.

Tutaj zbocze staje się bardziej strome. Przechodzimy wzdłuż linii grzbietu na drugą stronę przeł. Passo Marinelli Occidentale, w kierunku najwyższego punktu skalnej ostrogi (3085 m). Stromymi zboczami wzdłuż niej zjeżdżamy do schr. Rif. Marinelli Bombardieri, 2813 m. Znajduje się ono na skalnej wychodni u podnóża owej ostrogi, która w zasadzie stanowi przedłużenie pd.-zach. grani Piz Argient.

Etap 5

Schr. Rifugio Marinelli Bombardieri, 2813 m – przeł. Fuorcla da la Sella, 3265 m – Piz Sella, 3506 m – Dschimels, 3477 m oraz 3501 m – schr. Chamanna Coaz, 2610 m

Suma podejść:	ok. 800 m
Suma zejść:	900 m
Stopień trudności:	BSA. PD. Zejście do schr. Chamanna Coaz jest dość trudne. Labirynt niebezpiecznych szczelin zmusza nas do wyszukiwania trasy.
Przeważająca ekspozycja:	pd., wsch. podczas podejścia, pn. przy zejściu
Czas:	4 godz. podejścia

Czekający nas dzień może być wspaniały, jednak warunkiem koniecznym do bezpiecznego pokonania tego etapu jest dobra widoczność. Droga zejścia z przeł. Fuorcla da la Sella, 3265 m, do schr. Chamanna Coaz wiedzie przez trudny, poprzecinany licznymi szczelinami teren lodowcowy, w którym odnalezienie drogi nawet przy dobrej widoczności jest wyjątkowo trudne. Nie

Widok na bezład lodospadu spływającego do lod. Vadret da Roseg. poniżej, z prawej strony znajduje się schr. Chamanna Coaz.

trzeba zatem tłumaczyć jak wygląda sytuacja, gdy szczelin nie widzimy.

Ze schroniska podchodzimy z powrotem na przeł. Passo Marinelli Occidentale. Obrawszy kierunek pn.-pn.-zach., przechodzimy po lodowcowej półce aż na szerokie plateau lod. Vedretta di Scerscen Superiore. Kontynuujemy łatwe podejście, trawersując szerokim łukiem w stronę punktu wysokościowego 3088 m u podnóża pd.-wsch. grani szczytu Piz Roseg. Następnie skręcamy na zach. w stronę wierzchołka Piz Sella. Po pewnym czasie nasz marsz zamieni się w nieco bardziej stromą, ale nie sprawiającą większych trudności wspinaczkę na przeł. Fuorcla da la Sella, 3265 m.

Na przełęczy ponownie przekraczamy granicę ze Szwajcarią. Podejście na Piz Sella oraz trawers obydwu wierzchołków Dschimels, czyli „niebiańskich bliźniąt” (punkty wysokościowe 3477 m oraz 3501 m) nie nastroczają trudności,

przeciwnie — jest to bardzo przyjemny fragment naszej wędrówki.

Z przeł. Fuorcla da la Sella wspinamy się od strony pn.-wsch. na śnieżną kopułę Piz Sella, z której podziwiać możemy naprawdę niezwykle widoki. Po zjechaniu z niej kontynuujemy marsz na pn.-zach. grzbietem wzdłuż granicy, trawersując oba wierzchołki „niebiańskich bliźniąt”. Z zach. szczytu, 3501 m, zjeżdżamy na pn. przez kocioł lodowcowy do niewielkiej skalnej wyspy, punkt wysokościowy 3075 m, rozdzielającej lodowce Vadret da Roseg i Vadret da la Sella. Są to jedne z najbardziej spękanych i trudnych do przebycia lodowców w całym Masywie Berniny. Musimy tu zachować szczególną ostrożność, tym bardziej, że trasa zjazdu często prowadzi równolegle do krawędzi szczelin. Od skalnej wyspy trawersujemy na zach. wzdłuż lodowej półki powyżej lodospadu. Następnie zjeżdżamy na wysokość ok. 2800 m, po czym skręcamy na pn. Dalej czeka nas już tylko zjazd do przepięknie usytuowanego i ciekawie skonstruowanego schr. Chamanna Coaz, 2610 m.

Trasa alternatywna do Górnej Engadyny przez przeł. Fuorcla Fex-Scerscen, 3107 m

Suma podejść:	309 m do przełęczy
Suma zejść:	1322 m
Stopień trudności:	SAM
Przeważająca ekspozycja:	wsch. przy podejściu, zach. i pn.-wsch. przy zejściu
Czas:	3–4 godz. do przełęczy

Do miejscowości Sils Maria (na mapach szwajcarskich stosowana jest nazwa reto-romańska: Segl Maria — przyp. red.) w Górnej Engadynie możemy również dotrzeć inną drogą, niż przez przeł. Fuorcla da la Sella i niebezpieczne, pełne szczelin lodowce po jej pn. stronie. Alternatywna droga jest pewniejsza i warto o niej pomyśleć przy gorszej pogodzie. Jest ona bardzo popularna i może stanowić interesujące zakończenie

całej niezwyklej trasy. Szlak prowadzić nas będzie przez lod. Vadretta di Scerscen Inferiore na zach., przez przeł. Fuorcla Fex-Scerscen.

Ze schr. Rifugio Marinelli Bombardieri schodzimy w kierunku wsch. i trawersujemy wokół podnóża ostrogi, skręcając na pn.-zach. w kierunku punktu wysokościowego 2530 m i lod. Vadretta di Scerscen Inferiore. Czoło lodowca znajduje się u stóp Piz Sella. Podchodzimy na zach. prawym (patrzac w górę) skrajem lodowca, trzymając się blisko ścian opadających stromo z grzbietu stanowiącego granicę szwajcarsko-włoską. W górnej części lodowca ostatnie krótkie podejście prowadzi nas na szeroką przeł. Fuorcla Fex-Scerscen, 3107 m, leżącą dokładnie na granicy. W pobliżu, na skałach na pn. od przełęczy znajduje się niewielki schron Bivacco Colombo, 3186 m, który może pomieścić 8 osób.

Po drugiej stronie przełęczy zjeżdżamy na zach. lod. Vadret dal Tremoggia. Poniżej punktu wysokościowego 3043 m skręcamy na pd.-zach. i przekraczamy pokrytą śniegiem grań, pozostając jednak powyżej punktu wysokościowego 2724 m. Znajdując się powyżej tego punktu skręcamy w lewo, tak aby ominąć strome skaliste zbocza grani Curunellas. Trawersując w dół stromymi stokami docieramy na niewielki lod. Vadret da Fex. Znajdujemy się na wysokości ok. 2700 m, poniżej przeł. Fuorcla dal Chapütschin. Skręcamy na pn. i kontynuujemy zjazd — z początku moreną — prosto w dół dol. Val Fex. Trzymamy się jej zach. zboczy, tj. lewej strony, patrząc w dół. Dolina doprowadzi nas do drogi przy zabudowaniach Chalchais, 1973 m. Jadąc dalej, dotrzemy do wioski Crasta, 1951 m, a ostatecznie do miejscowości Sils Maria (Segl Maria), 1809 m.

Wariant z wejściem na szczyt Piz Tremoggia, 3441 m

Suma podejść:	628 m
Suma zejść:	1641 m do miejscowości Sils Maria (Segl Maria)
Stopień trudności:	SAM. F.
Przeważająca ekspozycja:	wsch., pn.-wsch. przy podejściu
Czas:	4–5 godz. podejścia

Na przeł. Fuorcla Fex-Scerscen skręcamy w lewo i rozpoczynamy podejście pn.-wsch. granią Piz Tremoggia. W miejscu, gdzie zbocze staje się nieprzyjemnie strome i wąskie, schodzimy z grani, trawersując na łatwiejsze do pokonania zbocza lodowca na pn.-wsch. ścianie. Tymi zboczami dochodzimy na sam szczyt. Zanim wrócimy na przeł. Fex-Scerscen możemy również bez większego wysiłku wejść na wierzchołek Pizzo Malenco, 3438 m. Po powrocie na przełęcz zjeżdżamy do doliny Val Fex (jak w opisie powyżej).

Etap 6

Schr. Chamanna Coaz, 2610 m – Il Chapütschin, 3386 m – miejscowość Pontresina, ok. 1800 m

Suma podejść:	776 m
Suma zejść:	1586 m
Stopień trudności:	SAM. F.
Przeważająca ekspozycja:	pn.-wsch.
Czas:	1½–2 godz. podejścia

Po trudach dnia poprzedniego ostatni etap wędrówki jest względnie łatwy. Il Chapütschin to dość łagodny, tym niemniej atrakcyjny szczyt. Rozciąga się z niego malownicza panorama wierzchołków i lodowców otaczających schr. Chamanna Coaz. Na pn. i na zach. rozpościera się widok na miejscowość Maloja oraz szczyty w rejonie dol. Bregaglia. Schodząc, możemy wybrać jeden z dwóch wariantów. Pierwszy zakłada trawers ze szczytu ponad dol. Val Fex do wyciągów Furt-schellas, skąd nartostradami możemy zjechać do miejscowości Sils Maria (Segl Maria) lub Silvaplana (*retorom.* Silvaplauna — przyp. red.). Drugi wariant przewiduje zjazd wspaniałą Val Roseg, jedną z moich ulubionych alpejskich dolin. Choć wiąże się to z koniecznością pokonania odcinków złodzonych, a miejscami użycia kijków lub po prostu maszerowania, jest to świetny sposób na zakończenie tej niezwykle pięknej trasy. W szczególności drogę tę warto wybrać pod koniec sezonu, kiedy spod śniegu wychodzą pierwsze wiosenne kwiaty, a przygrzewające słońce i zapach sosen uderzają do głowy.

Jeśli planujemy zejście dol. Val Roseg, zbędne rzeczy możemy zostawić w schronisku.

Ze schroniska trawersujemy na zach., a następnie zboczami moreny podchodzimy na wysokość

*Pięknie położone
schr. Chamanna
Coaz. W tle lod.
Vadret da Roseg.*

ok. 2900 m, po czym skręcamy na pd.-zach. Idziemy przez mały lodowiec na wsch. ścianie II Chapütschin, cały czas kierując się na niewielką przełęcz na pn. grani szczytu. Z przełęczki tej rozciąga się piękny widok na zach. Skręciwszy na pd., podchodzimy łagodnymi stokami pn.-zach. ściany II Chapütschin do podstawy stromego skalnego proggu. Tu zostawiamy narty i bez większych trudności wdrapujemy się na wierzchołek.

Wracamy do miejsca, w którym zostawiliśmy narty i zjeżdżamy drogą podejścia do schr. Coaz. Stąd

trawersujemy w dół w kierunku pn.-zach. do punktu wysokościowego na morenie, 2510 m. Zagłębieniem obok moreny zjeżdżamy dalej, aż do głównej doliny. Orientację ułatwia lodowcowe jezioro znajdujące się poniżej czoła lodowców. Dalsza droga może prowadzić albo zach. brzegiem jeziora, albo — jeśli lód jest wystarczająco mocny — w poprzek niego. Kontynuujemy łagodny zjazd wspaniałą dol. Val Roseg. Warto co pewien czas przystanąć, aby móc podziwiać malowniczy widok rozciągający się za naszymi plecami. Szczególnie piękne jest otwarcie doliny na spływający do niej

lod. Vadret da Tschierva, z rysującymi się w oddali wierzchołkami Piz Bernina i Piz Scerscen. Jeśli pokrywa śnieżna kończy się na wysokości hotelu Roseg Gletscher, 1999 m, dalej będziemy szli drogą. W przeciwnym razie możemy ją wykorzystać jako trasę narciarską. Na prawo od drogi powinniśmy odnaleźć wąski szlak biegnący prawym brzegiem rzeki. Doprowadzi on nas do mostku w pobliżu stacji kolejowej Pontresina.

TRASA WYSOKOGÓRSKA W MASYWIE BERNINY: PRZYPADNE INFORMACJE

Schroniska

Schr./hotel Diavolezza, 2973 m
Tel.: 0041 81 842 62 05

Rifugio Marco e Rosa, 3609 m
Tel.: 0039 0342 51 53 70

Jeśli gospodarz jest nieobecny, otwarte pozostaje stare schronisko.

Rifugio Marinelli Bombardieri, 2813 m
Tel.: 0039 0342 51 15 77

Chamanna Coaz, 2610 m
Tel.: 0041 81 842 62 78

Chamanna da Boval, 2495 m
Tel.: 0041 81 842 64 03

Zakwaterowanie

Hotel Roseg Gletscher
Tel.: 0041 81 842 64 45

Hotel Berninahaus (Bernina Suot)
Tel.: 0041 81 842 64 05

Hotel Ospizio Bernina
Tel.: 0041 81 844 03 03

Informacja turystyczna

Informacja turystyczna Pontresina
Tel.: 0041 81 838 83 00

Informacja pogodowa i komunikaty lawinowe

Szwajcaria (wszystkie regiony):
www.slf.ch, do wyboru wersje językowe: niem., ang., fr. i wł.
Tel.: 0041 848 800 187 (z zagranicy),
187 (ze Szwajcarii)

Telefony alarmowe

Rega Central (szwajcarskie służby ratownictwa górskiego, Zurych):
Tel.: 01 382 11 11
Tel. ogólny: 1414 (Szwajcaria),
0041 333 333 333 (z zagranicy)
Policja, tel.: 117